

Universiteit
Leiden
The Netherlands

NJ 2002/123

Cleiren, C.P.M.

Citation

Cleiren, C. P. M. (2002). NJ 2002/123. *Nederlandse Jurisprudentie*, 2002(11), 979-981.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16024>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16024>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

NJ 2002, 123

Noot van C.P.M. Cleiren

Noot

1

Het Hof motiveert de toewijzing van de vorderingen van twee benadeelde partijen tot een bedrag van *f* 5000, respectievelijk *f* 750 met de overweging: ‘nu aannemelijk is dat door hem tengevolge van het bewezenverklaarde materiële en immateriële schade is geleden en wel — in goede justitie begroot — tot dat bedrag’.

De verdachte stelt in cassatie dat het Hof met deze overwegingen heeft verzuimd in te gaan op het gevoerde verweer dat causaliteit tussen de opgevoerde schade en het strafbare feit zou ontbreken, of niet uit de stukken blijkt. Kennelijk doelt het middel op de in art. 51a, eerste lid Sv en 6:99 BW geformuleerde eis dat slechts schade die een rechtstreeks gevolg is van het strafbare feit voor vergoeding in aanmerking komt. Zeker is dat echter niet. De A-G concludeert dat het Hof, door niet in te gaan op dat verweer, de toewijzing van de vordering van M. ontoereikend heeft gemotiveerd. Hij verwijst daartoe naar het oordeel van de Hoge Raad in zijn arrest van 14 april 1998 (*NJ* 1998, 675). In die casus was sprake van een beroep op medeschuld van het slachtoffer, waarop het Hof niet had beslist. De Hoge Raad achtte de beslissing ten aanzien van de vordering van de benadeelde partij daarom toen ontoereikend gemotiveerd. De verplichting tot motivering had in dat geval een wettelijke basis in art. 6:101 BW, dat voorschrijft dat in geval van eigen schuld van de verdachte, de vergoedingsplicht wordt verminderd (niet: kan worden) door de schade over de benadeelde en de vergoedingsplichtige te verdelen in evenredigheid met de mate waarin de aan ieder toe te rekenen omstandigheid tot de schade heeft bijgedragen.

De Hoge Raad volgt de A-G niet in deze conclusie. Het Hof heeft mogen volstaan met de overweging dat aannemelijk is dat benadeelde partijen rechtstreeks schade hebben geleden tot de respectievelijke bedragen. De aard van het verweer van verzoeker (dat causaliteit zou ontbreken) maakt dit oordeel niet onbegrijpelijk en noopte het Hof niet tot een nadere motivering. Met andere woorden, een causaliteitsverweer als het onderhavige vormt voor de Hoge Raad geen aanleiding voor een uitvoeriger motivering. Het causaliteitsverweer in deze casus was evenwel ook van een andere aard dan in het door de A-G aangehaalde arrest. Van een beroep op medeschuld van de benadeelde partij is in deze zaak geen sprake. Het blijft echter volstrekt onduidelijk waarop de verdediging doelt met het causaliteitsverweer. Vanuit dat perspectief is de verwijzing door de A-G naar het betreffende arrest over medeschuld van de benadeelde partij niet onbelangrijk. Het civielrechtelijke causaliteitsoordeel omvat immers ook een evenredigheidsoordeel, waarin ieders bijdrage aan de totstandkoming van de schade wordt verdisconteerd. Als het causaliteitsverweer van de verdediging daarop betrekking had, dan was nadere motivering — op grond van het door de A-G aangevoerde arrest — wel geïndiceerd geweest. De verdediging doet er daarom goed aan de strekking van een causaliteitsverweer nader uit te werken en goed toe te lichten.

Het oordeel van de Hoge Raad is begrijpelijk in het licht van de eisen die aan de benadeelde partij kunnen worden gesteld ter onderbouwing van de schade. Het laat aan de feitenrechter bovendien een bijna onmisbare discretionaire ruimte om te beslissen dat het schadebedrag in goede justitie is begroot.

2

De Hoge Raad bevestigt in dit arrest nogmaals zijn eerder (HR 18 april 2000, *NJ* 2000, 413) tot uitdrukking gebrachte oordeel dat het de rechter in hoger beroep — gelet op de aard van die kosten — vrij staat een hoger bedrag in aanmerking te nemen dan het bedrag van de in eerste aanleg toegewezen kosten.

3

De strekking van het middel van benadeelde partij M. is, dat het Hof niet voldoende gemotiveerd heeft aangegeven waarom de vordering slechts gedeeltelijk is toegewezen. Daartoe wordt aangevoerd dat de gestelde schade voldoende met bewijsmiddelen is onderbouwd.

Volgens de A-G heeft het Hof ‘niet inzichtelijk gemaakt terzake van welke kostenposten en op grond waarvan de vordering ten dele is afgewezen’ en zijn oordeel te dien aanzien acht hij dan ook onbegrijpelijk.

De Hoge Raad stelt deze eis niet. Dat valt te betreuren. De relatief zwakke positie van de benadeelde partij in het strafproces wordt zo in ieder geval niet ‘gecompenseerd’ door een sterk inzichtelijk en transparant rechterlijk oordeel. De beslissing van de Hoge Raad laat evenwel onverlet de eerder door hem uitgezette lijn (HR 18 april 2000, *NJ* 2000, 413) dat vernietiging aan de orde is in geval en voor zover de feitenrechter geen inzicht heeft verschaft in de opbouw van het bedrag dat het heeft toegekend als materiële schade. In dat geval had het Hof de kosten van rechtsbijstand ook onder materiele schade begrepen, en niet aangegeven tot welk bedrag de kosten van rechtsbijstand en de ‘overige’ materiële schade werd toegekend. Dat onderscheid was in de onderhavige zaak wel aangebracht.

4

Benadeelde partij M. bestrijdt in cassatie dat het pas in hoger beroep ‘invullen’ van een bedrag van *f* 200 bij een pro memorie-post een ontoelaatbare verhoging in de zin van art. 421, derde lid zou zijn. De Hoge Raad is duidelijk: hij beschouwt dat wel als een ontoelaatbare verhoging in de zin van dat artikel. Waar het de rechtszekerheid voor de verdachte betreft is dit oordeel begrijpelijk. Aan de andere kant kan men zich afvragen waarom de Hoge Raad niet, zoals ten aanzien van de verhoging van de kosten van rechtsbijstand in hoger beroep, met de aard van de betreffende kosten rekening houdt. Niet in alle gevallen of onder alle omstandigheden zal van de benadeelde partij immers in redelijkheid kunnen worden verwacht dat deze post vooraf wordt ingevuld.

5

Ten aanzien van de kosten voor rechtsbijstand van de benadeelde partij bevestigt de Hoge Raad nogmaals — ambtshalve — zijn eerder gegeven oordeel (HR 18 april 2000, *NJ* 2000, 413) dat kosten van rechtsbijstand niet als rechtstreekse schade in de zin van art. 51a Sv zijn te beschouwen en derhalve niet in aanmerking kunnen worden genomen bij de oplegging van de in art. 36f eerste lid Sr voorziene maatregel. Hoewel dit rechtsoordeel aansluit bij de strekking van zowel de maatregel van art. 36f Sr als van art. 51a Sv ligt deze beslissing vanuit het perspectief van de benadeelde en een efficiënte rechtspleging bepaald niet in de rede. Het innen van de schade, respectievelijk van de kosten zal in geval van toepassing van art. 36f immers niet via dezelfde weg kunnen verlopen.

6

Een laatste belangrijk element in dit arrest vormt de vraag welke kosten — en met name welke proceskosten — van de benadeelde partij dienen te worden vergoed. Benadeelde partij M. klaagt erover dat het Hof ten onrechte, althans onvoldoende gemotiveerd de vordering tot

vergoeding van gemaakte proceskosten slechts gedeeltelijk heeft toegewezen. Zowel de Hoge Raad als de A-G nemen als uitgangspunt hetgeen in de parlementaire geschiedenis van de Wet Terwee ten aanzien van de vergoeding van proceskosten van de benadeelde partij is overwogen:’ (...) Het antwoord hierop is dat de rechter hiermee, voorzover de kosten niet onnodig zijn gemaakt, volledig rekening zal moeten houden’. De Hoge Raad deelt echter niet de opvatting van de A-G over de uitleg van het woord ‘volledig’. De A-G wil de daadwerkelijk gemaakte kosten als uitgangspunt nemen en acht het middel daarom gegrond. De Hoge Raad begrijpt de geschiedenis zo dat de vergoeding niet minder volledig mag zijn dan in een civiele procedure het geval pleegt te zijn en verwijst naar de vergoedingsregeling volgens art. 56 en 57 zesde lid RV. Deze interpretatie leidt tot een afwijzing van het middel dat namens benadeelde partij is ingediend. Met betrekking tot de aangevoerde motiveringsklacht overweegt de Hoge Raad onder verwijzing naar HR 22 mei 1935, *NJ* 1936, 1064 dat ‘de wettelijke voorschriften met betrekking tot de motivering van rechterlijke uitspraken zich niet uitstrekken tot de daarin opgenomen beslissing omtrent het bedrag der kosten noch tot de vaststelling van wat tot die kosten moet worden gerekend’. Het Hof was dan ook niet gehouden de gedeeltelijke toewijzing van vergoeding van proceskosten nader te motiveren. De verwijzing naar het arrest van 1935 bevreemdt, omdat het daarin handelt om motiveringsvoorschriften ten aanzien van civiele vonnissen. Art. 361 Sv bevat immers expliciete bepalingen over de inhoud van een vonnis waarin gelijktijdig met de uitspraak over de vordering van de benadeelde partij uitspraak wordt gedaan. De beslissing over de vordering moet met redenen zijn omkleed (lid 4). Ten aanzien van de beslissing omtrent de kosten ontbreekt deze motiveringseis (lid 5). De beperkingen die uit deze ‘civiele’ interpretatie door de Hoge Raad kunnen voortvloeien voor de hoogte van het aan de benadeelde partij te vergoeden bedrag, alsmede voor zijn inzicht in de berekening van het bedrag geven te denken.

7

Bezien we de onder 3, 4, 5 en 6 beschreven implicaties van de uitspraak van de Hoge Raad in hun onderlinge samenhang dan kan men concluderen dat de belangen van de benadeelde partij in het strafproces — met name vanuit het perspectief van transparantie en motivering — niet sterk worden beschermd. De vraag kan worden geopperd of aan een slachtoffer van een delict, waar het deze aspecten van transparantie en motivering betreft niet iets meer waarborgen zouden mogen worden geboden. Een slachtoffer van een delict heeft immers in vele gevallen zelf geen enkel aandeel gehad in het gebeuren en het ontstaan van de schade. (Daarin onderscheidt het slachtoffer zich overigens niet van een slachtoffer van een onrechtmatige daad dat zich wendt tot de civiele rechter). Zijn slachtofferschap ‘dwingt’ hem — soms zelfs tegen wil en dank — in een processuele rol die toch al de nodige eisen aan hem stelt. Waar voor de verdachte in een strafproces op het terrein van transparantie en motivering rechtsbeschermende waarborgen zijn gecreëerd, ligt het immers ook in de rede de waarborgen voor de benadeelde partij daarvoor niet te laten onder doen.

C.P.M. Cleiren

Nederlandse Jurisprudentie